

ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

ΠΕΡΙ τούτου οὐδεὶς λόγον ἐποίησεν, ἂν καὶ εἶνε ἐκ τῶν ἀγιογράφων ἐκείνων, οἵτινες, κατὰ τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα, ὅπωςδῆποτε τὴν βυζαντινὴν ἀγιογραφίαν ἀνύψωσαν. Τὸ Ναύπλιον εἶνε ἡ γεννέτειρα αὐτοῦ πατρὶς καὶ ἐκαλεῖτο Ἡλίας Μόσκος. Μίαν μόνην φοράν τὸν εἶδομεν ὑπογεγραμμένον Μόσχον. Ἦκμασεν ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὸ τέλος τοῖς δεκάτης ἐβδέμης ἑκατονταετηρίδος. Διέμεινεν ἐν Κερκύρα, Λευκάδι καὶ Κεφαλληνία.

Ἄγνωστον ἡμῖν μέχρι τοῦδε τὸ ἔτος τῆς τε γεννήσεως καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

Τοῦ καλλιτέχνου τούτου εἶδομεν πολλὰς εἰκόνας, διακρινόμενας διὰ τὸν βυζαντινὸν ρυθμὸν, βελτιούμενον κατὰ τὸ σχέδιον, τὴν πύχωσησιν καὶ τὸν χρωματισμὸν.

Σκοπὸς τῆς χριστιανικῆς ἀγιογραφίας, κατ' ἀρχάς, δὲν ἦτο ἡ τῆς τέχνης ἐπίδειξις, ἀλλὰ τῆς πίστεως κραταίωσις· δὲν ἦτο δεδεμένη ὑπὸ τοῦ δόγματος τῶν δεσμῶν. Οὐδεμίαν ἐλευθερίαν εἶχεν ὁ καλλιτέχνης ἢ μᾶλλον ὁ ἀγιογράφος, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἐργάζεται κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐθεωρεῖτο θεῖον. Εἰς τὴν Ἑρμηνείαν τῶν Ζωγράφων γραφεῖσιν ἐν Ἀθῶνι τῷ 1458, ἀναγινώσκονται σὺν ἄλλοις καὶ εὐχὴ καὶ δέησις, ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος ἀγιογράφου, ἵνα ὁ Θεὸς φωτίσῃ, συνετίσῃ τὴν ψυχὴν, τὴν καρδίαν καὶ τὴν διάνοιαν, καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐθύνη πρὸς τὸ ἀμέμπτως καὶ ἀρίστως διαγράφειν, διότι δὲν ἐπρόκειτο διὰ ἔργον ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ με φόβον Θεοῦ καὶ εὐλαβείας ἐκτελούμενον, τὸν τεύθεν ἐκαλεῖτο θεῖον ἔργον.

Οἱ ἰταλοὶ καλλιτέχνηαι, πρῶτοι ἀποσείσαντες τὸν βυζαντινὸν ρυθμὸν, ἤρχισαν νὰ μελετῶσι τὴν φύσιν καὶ ἐκ ταύτης

νά ἐμπνέωνται εἰς τὸς συνθέσεις αὐτῶν καὶ οὕτως ἐτελεῖτο ἡ ἀναγέννησις τῆς τέχνης.

Βεβαίως κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Ἀνδρονίκου ἐξετελέσθησαν ἀγιογραφίαι ἐν τῇ Μονῇ τῆς Χώρας, ναοῦ τοῦ Ζωοδόχου, αἵτινες μαρτυροῦσι—τοῦλάχιστον ὡς τὰ ἐσχεδίασεν ὁ κύριος Pulgher—πρόδοτον εἰς τὴν τέχνην

Ἡ Κρήτη ἔκαμε καλὴν ἀπόπειραν ἀνακαινίσεως ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἀγιογραφίᾳ ἕνεκα τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἐνετικῆς γραφικῆς. Ἡ κρητικὴ σχολὴ εὗρεν ὀπαδοὺς δοκίμους ἐν Ἐπτανήσῳ, ἐνθα ἡ ἀγιογραφία ἔλαβε τὸν χρυσοῦν αἰῶνα ἀκολούθως.

Ὁ Ἕλλας Μόσκος, κατὰ πρῶτον ἦτο μιμητὴς τῆς κρητικῆς σχολῆς. Ἐν Ἐπτανήσῳ διαμένων, εὗρισκε πρὸς μελέτην καλὰς ἀντιγραφὰς εἰκόνων διασῆμων ἰταλῶν καλλιτεχνῶν καὶ οὕτως ἐπὶ πολὺ ἐπέδρασεν ἡ ἰταλικὴ σχολὴ εἰς τὰς ἀγιογραφίας του, καὶ ἔκαμε βήματά τινα πρόδου εἰς τὸ ἀνθηρὸν τοῦ χρωματισμοῦ, εἰς τὸ σχέδιον, τὴν σύνθεσιν, τὰς παραστάσεις. Τοῦτου ἕνεκα ὁ ἡμέτερος Ναυπλιεύς, δύναται νὰ συναριθμηθῇ μεταξὺ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι κατὰ νοῦν εἶχον τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς τέχνης.

Τοῦ καλλιτέχνου τούτου εἶδομεν ἓνα Πρόδρομον καὶ ἄλλας σκηνὰς τῆς τε Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης νὰ εἶνε ἄτεχνος μίμησις τῆς ξηρᾶς βυζαντινῆς σχολῆς.

Εἰργάζετο κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν πελατῶν καὶ οὐχὶ διὰ τὴν τέχνην. Τοῦτο ἔπραττε διότι ἦτο πτωχός. Τῷ 1679 μάλιστα ἐδανείσθη τρία τσεκίνια ἀπὸ τὸν Ἀνδρέαν Βάσσον διὰ νὰ ἀγοράσῃ χρώματα. Ἐν Ζακύνθῳ πολὺ εἰργάσθη.

Αἱ παλαιότεραι εἰκόνες τοῦ ναοῦ τῆς Υ. Θ. Πικριδιότισσης ἦσαν τοῦ Μόσκου. Ἐπίσης ἐν τῷ ναῷ τῆς Φανερωμένης καὶ ἐν ἐκείνῳ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων ὑπάρχουσιν εἰκόνες τοῦ Μόσκου. Πολλὰ εἰκόνες τούτου σώζονται ἐντὸς γυναικωνίτου ὡς ἄχρηστοι ἕνεκα τῆς παλαιότητος καὶ τῆς κακῆς διατηρήσεως.

Παρὰ τῷ φίλῳ κ. Ἀποστόλῳ Ἀργυροπούλῳ εἶδομεν τέσσαρας εἰκόνας τοῦ ἀγιογράφου τούτου.

Δέν ἦτο μόνον ἀγιογράφος, ἀλλὰ καὶ ἄριστος χρυσοτῆς. Ἐχρῶσωνε τέμπλα, καθέδρας, ἐπιταφίους.

Κατεγίνετο εἰς τὴν πλαστικὴν καὶ δὴ εἰς ἀνάγλυφα.

Ἦρέσκετο ἐνίοτε νὰ εἰκονίζῃ ἐντὸς κύκλου τὰς τέσσαρας γωνίας καὶ τὰ πλάγια ἐστόλιζε διὰ βυζαντινῶν ἀνθεμίων ἢ ἄλλων κοσμημάτων ἐπιχρῶσων καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ

ἀναγεγλυμμένων. Ἐπίσης ἠρέσκετο καὶ εἰς στολισμὸν τῶν
πλαισίων διὰ χημικῶν τρόπων.

Τοῦ καλλιτέχνου τούτου δὲν εἶναι ὅλαι αἱ εἰκόνες ἄρισται·
εἶδομέν τινες πλημμελεῖς κατὰ τὴν ἀνατομίαν, τὴν καλλιτε-
χνικὴν ἀνθρωπομετρίαν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν

Αἱ μικρογραφίαι αὐτοῦ εἶνε ὅμως ἀξιόλογοι καθ' ὅλα.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

Οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας . . . εἰς τὸ χέρι

- Μὰ τί; τὰ ἐγάλασες μὲ τὸν ἄνδρα σου; Γιατί;
— Διότι πρῶτα μοῦ ἔλεγε πῶς κτυπᾷ ἡ καρδιά του γιὰ μένα, καὶ
τώρα . . .
— Δὲν κτυπᾷ πλεῖα ἡ καρδιά του;
— Ὅχι· τώρα κτυπᾷ τὸ . . . χέρι του!